

Τα κόκκινα μποτάκια

Δήγημα

Της Δήμητρας Τζάκη

Αναρωτιέται συχνά ποια ήταν η πρώτη της φορά για πολλά πράγματα, μα όσο και αν το ψάχνει, πολλές σημαντικές εμπειρίες της ξεφεύγουν. Ποια ήταν η πρώτη της βόλτα έξω από το σπίτι, τα πρώτα της βήματα με τα ίδια της τα πόδια στον κόσμο, τι καιρό έκανε, τι φορούσε, ποιος την κρατούσε από το χέρι, πως ήταν οι δρόμοι, τα σπίτια από το ανάστημα του ορθίου που είναι κανείς στην ηλικία που απαλλάσσεται από καρότσια και αγκαλιές, ποια ήταν η πρώτη της φορά για κάθε τι, το βήμα για το άλλο βήμα, η εμπειρία, το πρώτο παιχνίδι, η πρώτη λύπη, η πρώτη γιορτή, τα πρώτα της Χριστούγεννα, ο πρώτος πόνος, η πρώτη χαρά, το πρώτο γέλιο, το πρώτο φαγητό από τη γιαγιά τη μαγειρική της οποίας έχει περί πολλού και τη θυμάμαι συχνά, μέρες που είναι. Στη σκοτεινή θάλασσα της αντίληψης, η πρώτη φορά παίζει σημαντικό ρόλο και θέλει ιδιαίτερες ικανότητες ιδιαίτερη εξάσκηση για να καταβυθιστεί και να τη φτάσει. Από την άλλη ίσως εκείνο που θυμόμαστε, να είναι αυτό που έχει σημασία, εκείνο που αξίζει να θυμόμαστε τελικά.

Θυμάται τα πρώτα της παπούτσια. Ή αυτά είναι τα πρώτα της παπούτσια που θυμάται. Ήταν και δεν ήτανε τριών ετών και ασφαλώς πριν από αυτά και μετά, υπήρξαν άλλα και άλλα, μα αφού δεν τα θυμάται είναι σαν να μην υπήρξαν, σαν να μην έχουν καμία σημασία γι αυτήν. Τα πρώτα της παπούτσια ήταν κόκκινα ψηλά μποτάκια μέχρι τη μέση της κνήμης των άγουρων παιδικών ποδιών. Κόκκινα μποτάκια που έδεναν με χρυσές αγκραφούλες στο πλάι. Τέσσερις για το ένα, τέσσερις για το άλλο. Δε θυμάται να τα φορά, να τρέχει μ' αυτά, να στέκεται να διπλώνει το ένα πόδι πάνω από το άλλο, να σκοντάφτει, να περπατά. Τα θυμάται σαν τώρα απλώς να στέκονται το ένα δίπλα στο άλλο, όρθια πάνω στη μικρή κουρελού κάτω από τη σκάλα και μαζί με την εικόνα που

ανασύρει από τη μνήμη της έχει τη στρεβλή ικανοποίηση της ιδιοκτησίας για κάτι ωραίο και πολύτιμο, κάτι ωραίο και ολότελα δικό της για πρώτη φορά, ωραίο και άπιαστο συγχρόνως. Και εδώ που τα λέμε δεν ήταν όποια και όποια μποτάκια. Σαν τις μαγικές μπότες των επτά λευγών του παραμυθιού ήταν, αφού ταξίδεψαν το μισό πλανήτη μέχρι να προσγειωθούν στην κουρελού της γιαγιάς κάτω από το πρώτο σκαλί της εσωτερικής σκάλας του παλιού σπιτιού, το Δεκέμβριο του 1956. Από Νέα Υόρκη στο αμπάρι του Κουήν Ελιζαμπεθ διασχίζοντας τον Ατλαντικό, δεκαπέντε μέρες μέχρι το Λίβερπουλ και από εκεί άλλες τρεις μέρες μέχρι το Γκντανσκ στις ακτές της Βαλτικής και από το Γκντανσκ με το σιδηρόδρομο στη Βαρσοβία, για να καταλήξουν ολότελα προσωρινά στην παγωμένη Κρακοβία το σωτήριο έτος 1955, στο διαμέρισμα του ενός δωματίου που είχε παραχωρηθεί στην οικογένεια με τις ευλογίες της ολομέλειας «Νίκος Μπελογιάννης», πάνω στο μοναδικό κρεβάτι, στο οποίο ξεσπούσαν και έγραφαν όλες οι θλίψεις, όλες οι απουσίες, όλες οι εκτελέσεις, όλα τα γαρύφαλλα, όλα τα γράμματα απ' την πατρίδα και για την πατρίδα, όλες οι ειδήσεις του κόσμου και όλες οι παρενθετικές μικροθλίψεις και μικροχαρές μιας μετέωρης ζωής.

Τυλιγμένη στο παλτό της βγήκε η μητέρα της να πάει στο ταχυδρομείο με το πολύτιμο χαρτάκι στην τσέπη της. Δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Κάθε άλλο. Ένας Γολγοθάς μέσα στο κρύο και στα χιόνια. Προς στιγμὴν κιόλας είτε να το αφήσει για μετά τις γιορτές. Το χιόνι ήταν έξω δυο μέτρα, το κρύο τρύπωνε από παντού, πάγωνε η αναπνοή στον αέρα. Όμως μετά σκέφτηκε τα Χριστούγεννα. Τα φτωχικά τους Χριστούγεννα. Τα παιδάκια που θα φορούσαν κάτι καινούριο. Το παιδί μέσα της. Τις Πολωνέζες φίλες της με τα Χριστόψωμα

και την Όστια που θα της κάνανε παρέα τις νύχτες της μοναξιάς κι αυτή θα είχε κάτι να δείξει, κάτι να χαρίσει. Το κρύο της πάγωνε την ανάσα. Τρία τέταρτα μέχρι το ταχυδρομείο, μία ώρα για την επιστροφή και βάλε. Σκυμμένη με ένα σχοινί στην τσέπη, με τα κομμένα της δάχτυλα - μια γροθίτσα το δεξί της πόδι μέσα στο παραγεμισμένο με χαρτιά παπούτσι της, με το φυματικό της σκελετωμένο κορμί των 22 χρόνων, με τα ωραία βαθουλωμένα στις κόγχες μάτια της να κοιτάνε που πατάει και μια τούφα απ τα ξανθά μαλλιά της να παγώνει στο μέτωπο, έσφιγγε το σχοινί μέσα στις τσέπες της, γιατί ποιος ξέρει πόσο βαρύ ήταν το δέμα. Θα μπορούσε να το σύρει στις άκρες των δρόμων, εκεί που το χιόνι μαζεύονταν και βρόμιζε. Κι αν διαλύονταν; Όχι θα το σήκωνε στα χέρια της όσο βαρύ κι αν ήταν. Τι να κάνει η μάνα τώρα; Η μάνα φουρνίζει. Όχι, η μάνα βγαίνει έξω στην αυλή και κοιτάζει προς τον έρημο φούρνο. Πως μπήκα εκεί από κάτω και γιατί η Καλλίτσα δεν άντεξε εκεί μέσα, αν άντεχε μπορεί και να μη μας έπαιρναν, μπορεί η Καλλίτσα να ζούσε ακόμη και ο πατέρας· κι εγώ τώρα θα έφερνα τα ξύλα από το αχούρι και δε θα φοβόμουνα, επειδή μεγάλωσα και η μάνα θα με έβαζε να σκύψω στα τέσσερα και να βουρτσίσω όλο το ανώγι και μετά να το περάσω κίτρινη μπογιά και μετά να σκουπίσω την αυλή και δε θα με πείραζε, θα κρύωνα όμως όχι τόσο και θα είχα όλα τα δαχτυλάκια μου και θα είχα και το σταυρουδάκι μου, το μαγικό μου σταυρουδάκι, που όταν το φυσούσα έγραφε σ' αγαπώ. Αλλά τώρα η μάνα παίρνει μόνη της τα ξύλα, διπλώνεται στα δυο και περνά από την πορτοπούλα δίπλα στην πόρτα και γεμίζει την αγκαλιά της με ξύλα, γιατί ποιος άλλος να της φέρει ξύλα, δεν έχει ποιον να διατάζει τώρα η μάνα. Εμένα και τον πατερούλη είχε. Τώρα δεν έχει κανέναν. Φεύγαμε και χάνονταν η ζωή. Φεύγαμε και χάνονταν το σπίτι, φεύγαμε και ο πατέρας έφευγε κι αυτός. Μόνο που τότε δεν το ξέραμε.

Στις 22 Δεκεμβρίου στις 12 το μεσημέρι ήταν που η μητέρα της μπήκε με το δέμα στο σπίτι και το άνοιξε πάνω στο κρεβάτι χουχουλιάζοντας πρώτα τα παγωμένα της

δάχτυλα. Η σόμπα έκαιγε. Ο μικρός κοιμόταν στην κούνια του και αυτή δεμένη στο πόδι του μοναδικού τους κρεβατιού, του μοναδικού τους δωματίου έπαιζε με το αμερικάνικο αρκουδάκι της και με τα τραπουλόχαρτα της Κρίστου. Η θερμοκρασία έξω στους μείον 17° την ίδια ώρα που κατακλυσμική βροχή έπληττε τη Μακεδονία και τη Θράκη, βροχή που φούσκωσε τους τρεις ποταμούς Στρυμόνα, Νέστο και Έβρο και σκέπαζε με νερό απέραντες καλλιεργημένες εκτάσεις και πλημμύριζε εκατοντάδες σπίτια μέχρι καταρρεύσεως και εκατοντάδες άνθρωποι, άνθρωποι φτωχοί, μένανε στο δρόμο χρονιάρες μέρες, ενώ στη Βουλή των Ελλήνων ο Κανελλόπουλος αποφαίνονταν πως η Δημοκρατία δεν μπορεί να μείνει απαθής έναντι έστω και των τύποις μη δρώντων κομμουνιστών, τα παιδιά εννοούσε, διότι εφ' όσον είναι βιαία η σκέψις είναι κατ' ουσίαν πράξις και όχι απλή σκέψις, αλλά η μητέρα της τότε δεν ήξερε τίποτα ακόμα για τους σοβαρούς και θεολογικούς στοχασμούς του εν λόγω κυρίου, ούτε θα μπορούσε να καταλάβει τι σημαίνει τύποις μη δρώντες, εκείνο που καταλάβαινε ήταν ότι πολλά από αυτά που περιείχε το δέμα, μαζί με τα κόκκινα μποτάκια που ήταν λίγο μεγάλα για τα παιδικά πόδια έπρεπε να τα κρύψει στο δωμάτιο της Κρίστου στο επάνω διαμέρισμα, επειδή «ο κατ' ουσίαν δράστης» συνήθιζε να χαρίζει πότε- πότε τα καλούδια που έφθαναν από τον ανερχόμενο κόσμο του θείου στις γυναίκες, τις ωραίες γυναίκες κάθε ηλικίας που αν είχαν κερδίσει κάτι από το νέο καθεστώς, από τον κατερχόμενο υπαρκτό νέο κόσμο στον οποίο ζούσαν, ήταν η σεξουαλική τους απελευθέρωσή από τον υποκριτικό καθωσπρεπισμό του καθολικισμού, κάτι που δεν ίσχυε και ευτυχώς-πως θα μπορούσε άλλωστε- για τα ορθόδοξα κορίτσια της πατρίδας.

Τα δέματα από την Αμερική κατέφθαναν τακτικά, τακτικότερα, μαζί με προτροπές και παρακάλια περί μεταναστεύσεως από την Κρακοβία στο Σίτυ. Άκληρος ο θείος, λίγο η νοσταλγία, λίγο οι φωτογραφίες και τα γράμματα, ήθελε να τους υιοθετήσει τη μητέρα και αυτήν και τον μικρό και γκρινιάρη αδελφό. Του «κατ' ουσίαν δράστη» και άπατρη με

σφραγίδα δικαστηρίου, του άρεσε η ιδέα της επαναμετανάστευσης. Τότε μπορούσε ακόμα. Όχι στην Ελλάδα, αυτό δεν του επιτρεπόταν. Αλλά για όπου αλλού. Στους από εκεί ίσχυαν τα στρατοδικεία και οι τετράκις εις θάνατον αποφάσεις. Με τους απ' εδώ είχαν χαλαρώσει κάπως τα πράγματα, ένεκα του Χρουτσώφ. Ο φίλος του ήδη είχε φύγει για τον Καναδά και έστελνε κάρτες με χιόνια και απέραντα δάση. Χιόνια και απέραντα δάση είχε κι εδώ, σιγά το πράγμα, οι ενωμένες πολιτείες της Αμερικής ήταν η Πύλη του Παραδείσου, εκεί όπου όλα είναι δυνατά, τα υφάσματα που στέλνουν οι θείοι είναι υπέροχα, οι γούνες στους γιακάδες, οι ζακέτες, τα κασμίρια, τα δερμάτινα παπούτσια και τα γάντια, αυτό μπορούσε να το ανταλλάξει με τον Ύμηττό και τις υποσχέσεις και τους όρκους περί επιστροφής, όταν μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας έπαιρναν το δρόμο του Βορρά και κάθε λίγο και λιγάκι γύριζαν το κεφάλι πίσω στον κόσμο, τον κόσμο τους, που ένα μικρό κομμάτι του για λίγο διαφέντεψαν. Αλλά εκείνη, η μητέρα, άλλο αποφάσισε - πολύ Ελληνίδα για να χωρέσει ο νους της έναν ακόμα άγνωστο κόσμο ή ποιος ξέρει μπορεί και να μην είχε καταλάβει εκείνη την εποχή τίποτα από όσα είχαν συμβεί-. Υπέρ του επαναπατρισμού στην παραδεισένια χώρα, την ονειρεμένη χώρα, που δεν είχε προλάβει να γνωρίσει, αποφάσισε και που σε λίγο, σε πολύ λίγο και απροκάλυπτα, θα αποδεικνύονταν μια φυλακή μέχρι τέλους.

Είναι κάποιοι άνθρωποι που τους τραβάνε σαν μαγνήτες οι καταστροφές και οι δυστυχίες. Που το αν, γι αυτούς, έχει μόνο μία πλευρά, τη συναισθηματική. Η καρδιά τους τους πάει και τους φέρνει και αυτή η καρδιά που κουβαλάνε στο στήθος τους, η δική τους καρδιά είναι ο πιο κακός τους σύμβουλος. Την Καλλίτσα,

τη θεία της, την τραβούσε ο θάνατος από το μανίκι, τη μητέρα της την τραβούσε από το μανίκι η συμφορά, η μοναξιά, η αδικία. Υπέρ του επαναπατρισμού, στην παραδεισένια χώρα που έβλεπε από το φινιστρίνι του αεροπλάνου λίγο πριν προσγειωθεί στο Ελληνικό τον Ιούλιο του επομένου έτους και για την ακρίβεια στις 18 Ιουλίου του 1956, μια μέρα μετά από τη δραματική απόδραση κομμουνιστών εγκλεισμένων στις φυλακές των Βούρλων- τούνελ δεκαεπτά μέτρων έσκαψαν οι άνθρωποι κάτω από τη γη, γιατί καθήκον κάθε κρατουμένου και μάλιστα πολιτικού, η απόδραση-, με αποτέλεσμα να αγριέψουν οι φύλακες του παραδείσου, κάτι υβρίδια με πηλίκιο, και τα μποτίνια να μείνουν στις σκοτεινές αποθήκες του αεροδρομίου όσο να ξεμπερδέψουνε με τις ανακριτικές διατυπώσεις και να πεισθούν οι φύλακες ότι δεν κινδύνευε, για την ώρα τουλάχιστον, η δημοκρατία από τους σπόρους- πολύ μικροί για οτιδήποτε όλοι τους και υπό παρακολούθηση, είχε βάλει και ο θεός το χεράκι του από την Αμερική-, τα εισιτήρια και οι εγγυήσεις δικές του όλες εξ αρχής, κι έτσι με αυτά και με κείνα, αρχές Αυγούστου τα μποτάκια έφθασαν στο σπίτι της γιαγιάς. Έφθασαν, αλλά δικά της έγιναν την παραμονή της πρωτοχρονιάς και γενέθλιας μέρας, σαν από τον Άη Βασίλη φερμένα. Τα κοιτάζει ακόμα και σήμερα από το κεφαλόσκαλο της ξύλινης σκάλας του παλιού σπιτιού πάνω στην κουρελού της γιαγιάς, μαλακά και όμορφα, κόκκινα και ατσαλάκωτα να περιμένουν τα μικρά και αδύναμα πόδια της για την πρώτη πραγματική τους βόλτα στον κόσμο. Τα βλέπει, μα δε θυμάται να τα φόρεσε ποτέ.

**Μια συνδρομή της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»
είναι το καλύτερο δώρο για τους φίλους μας**